

Ewa Narkiewicz-Niedbalec

DZIAŁALNOŚĆ I FUNKCJE WOJEWÓDZKIEGO MŁODZIEŻOWEGO DOMU KULTURY „DOM HARCERZA” W ZIELONEJ GÓRZE

Domy kultury są instytucjami realizującymi różnorodne funkcje, z których najistotniejsze są: funkcje rekreacyjna, kulturalna i edukacyjno-wychowawcza (J. Kargul 1986, s. 15). Jednym z ich podstawowych zadań jest tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, zwłaszcza dzieciom i młodzieży o zainteresowaniach i zdolnościach artystycznych. Domy kultury usytuowane w miastach wojewódzkich pełnią ponadto funkcje koordynatora działań kulturalnych mniejszych środowisk lokalnych, organizując przeglądy zespołów artystycznych, prowadząc eliminacje do konkursów plastycznych, recytatorskich, muzycznych różnych szczebli. Domy kultury w Polsce to instytucje, dla których organem założycielskim są urzędy administracji państwowej, samorządy, spółdzielnie mieszkaniowe, zakłady pracy. Lokalizować je można w obrębie trzech układów: wychowania, edukacji i upowszechniania kultury. Specyfika pracy placówek kulturalno-oświatowych polega na 1) atrakcyjności oferty; 2) dobrowolności uczestnictwa; 3) niesformalizowanym układzie stosunków społecznych (brak dystansu i formalizmu występujących np. w szkole) (J. Kargul 1986, s. 38-39).

Zgłaszano różnorodne koncepcje teoretyczne funkcjonowania domów kultury. W jednej z nich mówi się o trzech obszarach działalności tych instytucji. Pierwszy z nich obejmuje prowadzenie pracy edukacyjnej mającej na celu wykształcenie wzorów recepcji i ekspresji kulturalnej, drugi tworzenie warunków do twórczości (kreacji), a trzeci organizowanie ludycznych form aktywności (M. Strąk 1984, s. 144). Według drugiej propozycji teoretycznej idealny dom kultury winien 1) organizować edukację artystyczną dzieci i młodzieży; 2) organizować integrację ruchu amatorskiego z profesjonalnym; 3) tworzyć tożsamość kulturową regionu (D. Dyśko 1987, s. 41).

Celem niniejszego tekstu jest ukazanie działalności jedyne działającego obecnie w Zielonej Górze wielofunkcyjnego domu kultury, jakim jest Młodzieżowy Dom Kultury „Dom Harcerza” w Zielonej Górze, który rozpoczął swoją działalność w czerwcu 1986 roku. Idea powstania takiej placówki zrodziła się znacznie wcześniej, w połowie lat sześćdziesiątych. W 1970 roku utworzono Społeczny Komitet Budowy „Domu Harcerza”, który nadzorował

emisję i sprzedaż cegiełek o nominałach od 5 do 1000 zł. Cegiełki rozprowadzono wśród osób indywidualnych i w zakładach pracy. W dziewięć lat później, w Międzynarodowym Roku Dziecka wmurowano kamień węgielny (15 IX 1979 r.). Ze składek społecznych zebrano kwotę, która według pierwotnego kosztorysu przekraczała połowę planowanych kosztów; w trakcie realizacji inwestycji okazała się wystarczająca na pokrycie 1/7 poniesionych nakładów. Pozostałe środki finansowe wyłożyło Kuratorium Oświaty i Wychowania, które jest organem założycielskim „Domu Harcerza”.

Instytucja ta, wbrew własnej nazwie, nie jest placówką przeznaczoną jedynie dla harcerzy; ofertę swą adresuje zarówno do młodzieży zrzeszonej w organizacjach harcerskich, jak i do niezrzeszonej. W pierwszych latach działalności w większym zakresie prowadzono pracę z harcerzami, realizując funkcję harcerskiego ośrodka metodycznego. W latach następnych nastawiono się na zaproponowanie dzieciom i młodzieży atrakcyjnych form spędzania wolnego czasu, zwłaszcza poprzez zajęcia edukacyjne w wielu specjalnościach artystycznych i politechnicznych. Podstawowe formy działalności placówki to praca w systemie pracowni ze stałym uczestnikiem, udział w konkursach i festiwalach, organizacja imprez, wystaw, koncertów, w których udział biorą zarówno uczestnicy stali, jak i okazjonalni, oraz organizacja rekreacji i wypoczynku. Wiek uczestników zajęć w „Domu Harcerza” waha się od sześciu do dwudziestu lat. Strukturę placówki tworzą cztery działy i jedenaście pracowni:

Działy	Pracownie
Artystyczny	taneczna, chóralna, muzyczna, plastyczna, kra- wiecka i tkacka
Politechniczny	komputerowa, fotograficzna, modelarska
Harcerski	gabinet metodyki harcerskiej
Upowszechniania kultury i sztuki	imprez masowych, sekcja szachowa, sekcja astro- nomiczna

W dalszej części artykułu zaprezentowane zostaną poszczególne pracownie z uwzględnieniem charakterystyki uczestników i instruktorów, założeń programowych i najważniejszych osiągnięć*

Pracownia taneczna istnieje od początku działalności „Domu Harcerza”. W pierwszym okresie (do roku 1991) realizowano w niej głównie zajęcia tańca towarzyskiego. W 1986 r. rozpoczęto pracę z dwiema grupami młodszych dzieci (klasy I-III) i jedną starszych (kl. VI-VII), przygotowując je do tańca turniejowego. Prowadzono również grupę tańca zespołowego dla uczniów klasy III oraz grupę przedszkolną, w której realizowano program rytmiki i

* Obszerniej o MDK „Dom Harcerza” można przeczytać w pracy magisterskiej Sylwii Danielewicz, napisanej pod moim kierunkiem i obronionej w czerwcu 1996 r. w Instytucie Pedagogiki Społecznej WSP TK.

zabaw tanecznych z elementami podstawowych kroków wybranych tańców. Pracownia taneczna skupiała wówczas około stu stałych uczestników, a ponadto organizowała kilkumiesięczne kursy tańca dla młodzieży, z których to kursów skorzystało również około stu osób. Już w pierwszym roku pracy reprezentanci „Domu Harcerza” zdobyli IV miejsce (zespołowo) na Ogólnopolskim Turnieju Tańca w Legnicy (na 33 startujące reprezentacje) i VII miejsce (para najstarsza) na Mistrzostwach Polski w Jeleniej Górze. W roku 1987 rozpoczął działalność Turniejowy Klub Młodzieżowy „Jacek”, zrzeszający 24 osoby, które ukończyły kursy tańca i zamierzały w dalszym ciągu zajmować się tą dziedziną kultury. Udział w turniejach tańca i posiadane umiejętności umożliwiły trzem parom uzyskanie klasy E (najniższej klasy tanecznej, bez której uzyskania niemożliwe jest uzyskanie klas wyższych).

W następnym roku pracownia taneczna skupiała trzy dziecięce grupy tańca towarzyskiego (razem 63 dzieci z klas I-IV), trzy kluby tańca o różnym stopniu zaawansowania (50 osób) oraz grupę baletową „Scherzo” (17 dziewcząt), prowadzoną przez Annę Maciejak. W drugim roku działalności tańcem zajmowało się 130 stałych uczestników, zwiększyła się również pula nagród zdobytych w turniejach krajowych: Klub Tańca Towarzyskiego uzyskał V miejsce (drużynowo) w Gorzowie Wielkopolskim, V miejsce w Poznaniu oraz I miejsce w Łodzi (drużynowo) i I miejsce w Szczecinie (indywidualnie). Cztery pary uzyskały wyższą klasę taneczną - D, a jedna klasę C. Sukcesy odnosili również reprezentanci Dziecięcego Klubu Tanecznego. W Ogólnopolskich Turniejach Tańca reprezentanci „Domu Harcerza” zdobyli indywidualnie I miejsce w Kaliszu, II miejsce w Lublinie oraz IV miejsce we Wrocławiu, natomiast drużynowo IV miejsce w Kaliszu i III miejsce w Legnicy. Grupy Dziecięcego Klubu Tanecznego odniosły także sukcesy na przeglądach międzynarodowych, zajmując drużynowo III miejsce w Lipsku, to samo miejsce drużynowo w II Międzynarodowym Turnieju Tańca „O Pluszowego Misia” (którego pomysł zrodził się właśnie w „Domu Harcerza”) oraz kwalifikując się do finałów w Koszycach.

Dziecięca grupa baletowa Anny Maciejak przygotowała w tym czasie dwa układy pokazowe, które prezentowała w Zielonej Górze. W okolicznościowe imprezy lokalne włączali się również tancerze zajmujący się tańcem towarzyskim.

Następne lata działalności (1988-1991) to okres pracy z grupami skupiającymi około 150 stałych uczestników grup tanecznych, dalsze starty w turniejach w kraju (Kalisz, Wrocław, Stargard Szczeciński, Gdańsk) i za granicą (Rosja, Niemcy, Węgry) oraz czołowe lokaty (I-IV miejsce) zajmowane przez reprezentantów Zielonej Góry. Rok 1990/91 tancerze zakończyli posiadaniem jednej pary klasy A (Iwona Golczak, Michał Malitowski), trzech par klasy B, pięciu par klasy D i jednej pary klasy E; osiem par przygotowywało się do zdobycia najniższej klasy tanecznej.

Zajmowanie się tańcem wymaga nie tylko uzdolnień muzycznych i tanecznych, systematycznego treningu i wytrwałości, ale również sporych nakładów finansowych związanych z wyjazdami i startami w turniejach tańca. Znaczną część tych kosztów ponosili rodzice tańczących oraz sponsorzy, jeśli udało się ich pozyskać. W pracy instruktorów tańca dyrekcja „Domu Harcerza” dostrzegała nie tylko profesjonalizm zawodowy, ale również wielką dbałość o aspekt wychowawczy oddziaływań skierowanych na kształtowanie umiejętności pracy w grupie, stosowania form grzecznościowych we wzajemnych kontaktach. Instruktorzy potrafili także zaangażować do współpracy rodziców tańczących dzieci i znajdować sponsorów. Pewien etap w działalności pracowni tanecznej zamknął się po odejściu z „Domu Harcerza” (do własnej szkoły tańca „Gracja”) w 1991 r. Alicji Górskiej, współautorki wielu powyżej wymienianych sukcesów.

Od roku 1992/93 pracownia taneczna zmieniła profil działalności, gdy przeszły z Zakładowego Domu Kultury „Kolejarz” do „Domu Harcerza” dwa zespoły tańca współczesnego „Tagim” i „Frajda”, prowadzone przez nauczycielkę tańca Małgorzatę Konert. Zespół „Frajda” skupiał dzieci w wieku od siedmiu do dwunastu lat, które przygotowywały program na Festiwal Piosenki i Tańca w Koninie. Grupa „Tagim” zrzeszała bardziej zróżnicowane pod względem wieku dziewczęta ze szkół podstawowych, średnich i wyższych. W grupie tej uczono m. in. metodyki prowadzenia zajęć z zespołami tanecznymi. Utworzono również nową 16-osobową grupę taneczną dzieci w wieku przedszkolnym. W następnym roku szkolnym (1993/94) oba zespoły brały udział w Ogólnopolskich Przeglądach Tanecznych w Szczecinie (I miejsce dla choreografa), Siedlcach, Kaliszu i we Wrocławiu. Zespół „Tagim” wystąpił również we Frankfurcie na Menem, gdzie brał udział w warsztatach artystycznych. W roku szkolnym 1994/95 oba zespoły tańca nowoczesnego skupiały 75 dziewcząt w dwóch grupach zaawansowanych i dwóch przygotowawczych. Osiągnięciem zespołu „Frajda” był udział w emitowanym przez I program TVP koncercie finałowym Festiwalu Piosenki i Tańca w Koninie oraz zajęcie V miejsca w mistrzostwach „Show Dance” - Łódź '95. W sierpniu 1995 r. zespół „Tagim” ponownie brał udział w międzynarodowych warsztatach artystycznych we Frankfurcie nad Menem. W tym samym roku choreograf zespołu M. Konert otrzymała nagrodę Prezydenta Miasta Zielonej Góry za godne reprezentowanie miasta poza granicami kraju. W 1996 r. zespół „Tagim” zdobył główną nagrodę na Festiwalu Tańca „Krzyki Dance” we Wrocławiu, a „Frajda” wyróżniona została na Festiwalu Piosenki i Tańca w Koninie. W tym samym roku pierwszy z zespołów dał samodzielny koncert w Eisenhüttenstadt w ramach Międzynarodowego Tygodnia Tańca.

W „Domu Harcerza” od stycznia 1994 roku działa również zespół folklorystyczny „Maki”, mimo iż sala do ćwiczeń tego zespołu mieści się w Szkole Podstawowej nr 6. W 1996 r. zespół wraz ze swym choreografem Marią Grzyb świętował 25-lecie swego istnienia. Co roku pracuje w zespole około

stu osób, w kapeli i trzech grupach: reprezentacyjnej, średnio zaawansowanej i początkującej. „Maki” znane są z występów na koncertach w Zielonej Górze, biorą także udział w festiwalach zespołów ludowych w kraju (ostatnio w Koszalinie w 1996 r.) i za granicą (np. w Pigwoli we Włoszech w lipcu 1996 r.).

Drugą pracownią działu artystycznego jest **pracownia chóralna**, w której ramach działa żeński chór „Polirytmia” pod kierunkiem Janiny Nowak. Ponieważ chórowi temu poświęcono odrębny artykuł w niniejszym tomie, autorstwa Ireny Marciniak, nie będę zajmowała się jego prezentacją.

W ramach **pracowni muzycznej**, pracującej również od początku istnienia „Domu Harcerza”, działały w każdym roku szkolnym po trzy, cztery zespoły. W pierwszym roku pracy utworzono: zespół instrumentalny, „Big-band”, zespół bluesowy „Baston-Blus” oraz kapelę dziecięcą. „Baston-Blus” zakwalifikował się do udziału w Festiwalu Rockowym w Jarocinie, a zespół instrumentalny i „Big-band” brały udział w warsztatach muzycznych organizowanych przez Spółdzielczo-Uczelniany Dom Kultury „Mrowisko” w ramach „Małej Akademii Jazzu”. Ponadto pracownia muzyczna prowadziła zajęcia muzyczno-ruchowe z 24 grupami zuchów z podmiejskich szkół.

W roku 1987/89 liczący szesnastu członków „Big-band” zmienił nazwę na „New-Voice” i w ciągu roku występował jedenaście razy w Zielonej Górze oraz wziął udział w dwóch przeglądach wojewódzkich — „Muzykoramie '87” i „Estradzie Muzycznej '88”. Na tym drugim przeglądzie uzyskał II kategorię wykonawczą i zakwalifikował się do koncertu laureatów. Ten sam zespół (lecz pod nową nazwą „P.O.W.”) pod kierunkiem Ireneusza Sawickiego działał w „Domu Harcerza” do końca grudnia 1993 roku. Do tego czasu dał się poznać zielonogórskiej publiczności, m. in. biorąc udział w koncercie „Non Stop Rock” na początku 1991 r. („Gazeta Lubuska” z 15 II 1991 r.), nagrywając kasetę (1992) i uczestnicząc w przeglądzie Zielonogórskiego Ośrodka Kultury „O Żółty Nocnik”. Zespół występował także we Frankfurcie, Witnicy, Szprotawie i trzykrotnie brał udział w koncertach Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy organizowanych w Zielonej Górze.

W 1989/90 roku powstał w placówce dziecięcy zespół wokально-instrumentalny „Supel” prowadzony przez Elżbietę i Ireneusza Sawickich. W 1991 roku w „Żagańskiej Wiośni Kulturalnej” „Supel” zdobył „Złoty Dyplom”, w tym samym roku i latach następnych występował na imprezach w mieście i województwie. W roku 1995 liczący dziewięciu członków „Supel” wziął udział w warsztatach artystycznych w Lubminie (Niemcy) oraz w międzynarodowym zgrupowaniu Zielona Góra - Berlin, które odbywało się we Wroniawach.

Od 1989/90 roku istniały w „Domu Harcerza” młodzieżowe zespoły instrumentalno-wokalne, m. in. „Styk”, „Flanelsi”, prowadzone przez I. Sawickiego i Andrzeja Żołędziejewskiego. Oba zespoły na przeglądzie „Estrada Muzyczna '90” zdobyły wyróżnienia. Pod koniec marca 1992 roku część

uczestników zespołów młodzieżowych odeszła, a dwie śpiewające dziewczyny utworzyły „Duet Poezji Śpiewanej”. W maju 1992 duet ten zdobył I miejsce w przeglądzie poezji śpiewanej w Skwierzynie, a w 1993 roku I miejsce w eliminacjach wojewódzkich II Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego „Sacrum w literaturze” i zakwalifikował się do eliminacji centralnych w Częstochowie. W tym samym roku zmienił nazwę na „Tak czuję”. W 1993 i 1994 roku brał udział w odbywających się w Zielonej Górze imprezach: Ogólnopolskim Przeglądzie Piosenki Turystycznej „Włóczęga”, „Mała Włóczęga'94”, Ogólnopolskim Przeglądzie Piosenki „Noc gitarzystów”, wojewódzkich eliminacjach do Ogólnopolskiego Przeglądu Piosenki Studenckiej w Krakowie (zdołał I miejsce). „Tak czuję” w 1994 uplasowało się na I miejscu poetyckiej listy przebojów Radia Zachód.

W ramach pracowni muzycznej działał jeszcze, ale tylko przez okres jednego roku (1988/89), zespół akordeonistów. Z pewnymi przerwami pracowało Studio Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej. Pracownia skupiała przeciętnie po dwudziestu kilku stałych członków zespołów muzycznych i muzyczno-wokalnych.

W ostatnich latach (1995/96 i 1996/97) działały w „Domu Harcerza”: zespół wokalny „Supel”, muzyczno-wokalny „Arthrosis” i muzyczny „Acromony”. W 1997 roku „Supel” zmienił nazwę na „Bez Niego” i występował wśród wykonawców zawodowych (m. in. podczas Dni Zielonej Góry i koncertów Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy). W tymże roku grupa zdobyła czołowe lokaty w Wojewódzkim Festiwalu Piosenki Młodzieżowej. Zespół muzyczno-wokalny „Arthrosis”, uprawiający muzykę z gatunku gotyku i reprezentujący wysoki poziom wykonawczy, wydał ostatnio płytę („Gazeta Lubuska”, 24-25 I 1998 r.) i ma licznych słuchaczy na koncertach w mieście i województwie.

Mimo że co roku starano się dokupić pracowni muzycznej coś ze sprzętu nagłaśniającego i grającego (mikrofony, syntezyzator, konsolę), to i tak nie można uznać wyposażenia za całkowicie zadowalające. W pracy zespołów muzycznych wykorzystywany jest prywatny sprzęt instruktora, który przygotowuje na nim m. in. profesjonalne komputerowe nagrania muzyczne.

Pracownia plastyczna skupia corocznie kilkudziesięciu uczestników w ośmiu — dziewięciu kołach ogólnoplastycznych i ceramicznych, a od 1991/92 roku również rzeźbiarskich. W zajęciach uczestniczą zainteresowani w wieku od siedmiu do osiemnastu lat, przychodząc na zajęcia trwające po dwie, trzy godziny raz w tygodniu. Na zajęciach powstają prace plastyczne, które mają charakter wytworów materialnych o trwałym dość charakterze (inaczej niż wykonanie utworu muzycznego czy wykonanie tańca), same więc są dokumentacją działalności pracowni. Dzieła plastyczne prezentowane są w „Galerii Młodego Twórcy” mieszczącej się w hallu „Domu Harcerza” lub na wystawach w innych instytucjach miasta (galerie, Urząd Wojewódzki), a nawet poza nim (Sulechów, Gubin) oraz są wysyłane na konkursy plastyczne. Pracownie

ogólnoplastyczne prowadzą Katarzyna Walter-Sułkowska i Gabriela Wilk — absolwentki wychowania plastycznego UMK w Toruniu i WSP w Krakowie, a pracownię ceramiki artysta plastik Małgorzata Bukowicz, która studia ukończyła w ASP we Wrocławiu. Pracownię plastyczną, w której oprócz innych technik wykonuje się patchworki (kompozycje plastyczne z tkanin) i malowanie na jedwabiu, prowadzi Dorota Polaczek, absolwentka pedagogiki kulturalno-oświatowej zielonogórskiej WSP. Udział w zajęciach plastycznych jest w zasadzie bezpłatny, rodzice ponoszą jedynie część kosztów zakupu farb i innych materiałów (w ostatnich latach opłata z tego tytułu wynosiła 10 zł miesięcznie).

Od 1988/89 r. w „Domu Harcerza” Gabriela Wilk pełni funkcję wojewódzkiego koordynatora konkursów plastycznych i zajmuje się opracowaniem i rozsyłaniem regulaminów konkursów plastycznych do szkół i placówek pozaszkolnych prowadzących grupy plastyczne w całym województwie, powoływaniem komisji konkursowych, przyjmowaniem nadesłanych prac oraz oceną tychże i wysyłaniem ich na konkursy wyższych szczebli — krajowe i międzynarodowe. W pierwszym roku działalności do koordynatora wpłynęło 2800 prac, z czego zakwalifikowano 536 prac na osiem konkursów plastycznych. Na przeglądy ogólnopolskie wysłano 384 prace, na międzynarodowe 37, a na wojewódzkie 152. W drugim roku działalności komisja konkursowa opracowała regulamin do dziesięciu konkursów plastycznych, kwalifikowała 1200 prac na konkursy w różnorodnych technikach, takich jak gobelin, makrama, grafika, malarstwo, rysunek, haft, wycinanka. Prace wysyłano do Płocka, Torunia, Żagania oraz do Belgii. W dwa lata później wysyłano je do wielu innych miejsc poza granicami Polski (Finlandia, Czechy, Słowacja i Kolumbia).

W konkursach plastycznych brali także udział młodzi adepci sztuk pięknych zdobywający podstawy umiejętności plastycznych na zajęciach w „Domu Harcerza”. Po pierwszym roku działalności pracownia plastyczna mogła pochwalić się „Złotym Maszkaronem” zdobytym podczas Harcerskiej Wiosny Kulturalnej w Żaganiu. W następnym roku (1988) na tej samej imprezie nagrodzona została praca zbiorowa sekcji ceramiki pt. „Miasteczko”, która zdobyła wyróżnienie I kategorii i medal. W roku 1990 wychowankowie obu nauczycielek plastyki (K. Sułkowskiej i G. Wilk) zdobyli nagrody na konkursach ogólnopolskich: Adam Fularz na konkursie „Warszawa moja stolica”, a Wojciech Kaczuk na Ogólnopolskim Konkursie Twórczości Plastycznej Dzieci i Młodzieży Olsztyn '90.

Każdy kolejny rok pracy wieńczyły nagrody i wyróżnienia uczestników zajęć w „Domu Harcerza”:

1991/92: Monika Mojsejów (uczennica G. Wilk) zdobyła nagrodę za grafikę w Ogólnopolskim Konkursie Twórczości Plastycznej Dzieci i Młodzieży — Jelenia Góra '92; Weronika Grześkowiak (z pracowni G. Wilk) zdobyła wyróżnienie w Toruniu w konkursie „Barwy Przyjaźni”; na konkursie „Pro Arte” w Żaganiu nagrody i wyróżnienia zdobyło sześcioro

wychowanków G. Wilk i tyle samo wychowanków M. Bukowicz oraz praca zbiorowa grupy najmłodszej, prowadzonej przez K. Sułkowską.

1992/93: Grupa najmłodsza otrzymała nagrodę i wyróżnienie w polsko-niemieckim konkursie (Zielona Góra - Verden) pt. „Pokażę tobie mój świat”. Ta sama grupa nagrodzona została na I Międzynarodowej Wystawie Plastycznej Kraków '93, zajęła I, II i III miejsce i otrzymała dwa wyróżnienia na konkursie „Moje miasto” pod patronatem Prezydenta Zielonej Góry. Alicja Sapeńko z pracowni ceramiki otrzymała wyróżnienie na Międzynarodowej Wystawie Plastycznej o tematyce ekologicznej Kraków '93.

1993/94: Troje dzieci z pracowni G. Wilk otrzymało wyróżnienia na miejskim konkursie „Świat klocków Lego”; w XVII Ogólnopolskim Konkursie Twórczości Plastycznej Dzieci i Młodzieży Koszalin '93 nagrody otrzymali Bartek Kamiński (z pracowni K. Sułkowskiej) i Daria Kosińska (wychowanka G. Wilk), a cztery inne osoby zostały wyróżnione udziałem w wystawie pokonkursowej.

1995/96: Dzieci z najmłodszej grupy plastycznej (K. Sułkowskiej) prezentowały swoje prace na Międzynarodowym Konkursie Plastycznym Dzieci i Młodzieży Żary - Eisenhüttenstadt '96, a Małgosia Wawszczyk (lat 5) zdobyła wyróżnienie; sekcja ceramiki miała zorganizowany pierwszy wernisaz swoich prac w Galerii Domu Kultury w Sulechowie w ramach obchodów Dni Chopina w tym mieście.

O udziale sekcji plastycznej w kształtowaniu pejzażu kulturalnego miasta świadczą nie tylko nagrody zdobywane przez uczestników pracowni w konkursach odbywających się w Zielonej Górze, ale również wystawy prac organizowane w lokalnych placówkach upowszechniania sztuk plastycznych w BWA oraz galeriach „ART” i „U Jadźki”. Pierwsza taka wystawa pt. „Mózg Myśli” odbyła się wiosną 1990 r. w BWA. W 1993 roku sekcja ceramiki zaprezentowała swoje prace (ceramikę malowaną na zimno i obrazki na szkle) w galerii „ART”. W roku 1995 prace plastyczne z „Domu Harcerza” prezentowane były w BWA (z okazji Dnia Dziecka) oraz w galerii „U Jadźki”. Ostatnio, w styczniu 1998 r. w zielonogórskiej Galerii „ART” odbył się wernisaz prac wykonanych pod kierunkiem Doroty Polaczek.

Inną lokalną instytucją, z którą pracownia plastyki prowadzi stałą współpracę, jest Muzeum Etnograficzne w Ochli. Przy udziale pracowników Muzeum organizowano imprezy związane z obrzędowością oraz potrawami Świąt Bożego Narodzenia i Wielkanocy, parokrotnie przeprowadzano konkurs plastyczny „Koroneczka”. Miejscem prezentacji prac plastycznych uczestników zajęć w „Domu Harcerza” był również Urząd Wojewódzki w Zielonej Górze, (który w 1996 r. zorganizował wystawę z okazji Europejskiej Konferencji Struktur Pozarządowych do Spraw Dzieci) oraz siedziba Euroregionu „Nysa-Sprewa-Bóbr” w Gubinie.

Pracownia plastyki współpracuje również od pierwszego roku swojej działalności z Domem Kultury w Lubminie w Niemczech. W ramach tej współpracy w dniach 21-27 marca 1992 r. na plenerze rzeźbiarskim u zachodnich sąsiadów przebywała starsza grupa dziewcząt z G. Wilk. W roku następnym młodzież z Polski i Niemiec brała udział w dwóch obozach warsztatowych — w Berlinie i we Wroniawach.

Każdego roku w pracowni plastycznej prowadzone są zajęcia mające na celu przygotowanie zainteresowanych do egzaminów wstępnych do liceum plastycznego. Niemalże co roku egzaminy te zdaje cztery, pięć osób uczęszczających do „Domu Harcerza”, a jedna z uczestniczek zajęć została studentką wychowania plastycznego w zielonogórskiej WSP.

Pracownia krawiectwa i tkactwa również działa od chwili utworzenia placówki. Prowadzą ją Alicja Koźlarek i Krystyna Kamecka, a skupia ona uczennice starszych klas szkół podstawowych i uczennice szkół średnich zainteresowane zdobyciem bardzo praktycznych umiejętności — kroju, szycia, szydełkowania, wyszywania, tkania gobelinów i wyrabiania makramy. Największym zainteresowaniem cieszyły się zajęcia kroju i szycia (pamiętać należy, iż w połowie lat osiemdziesiątych przy ubogiej ofercie rynku umiejętności te mogły być bardzo przydatne przy samodzielnym wykonywaniu odzieży). Obecnie na zajęciach większą wagę przykładą się do gustownego zestawiania części garderoby, dobierania zharmonizowanych dodatków, orientacji w trendach mody. Członkinie pracowni wykonywały w ramach zajęć prace na rzecz placówki — szyły zasłony i firanki, spódnice dla chórzystek „Polirytmii”, wykonywały drobne przedmioty ozdobne, takie jak stroiki świąteczne, pisanki, serwetki. Niektóre z tych rzeczy, jak i wytwory z pracowni plastycznej, były sprzedawane na przedświątecznych (bożonarodzeniowych i wielkanocnych) kiermaszach organizowanych w „Domu Harcerza”.

W dziale politechnicznym działa od 1986 roku **pracownia komputerowa**. W okresie pierwszego naboru zgłosiło się do niej ponad dwustu zainteresowanych; ówczesne warunki pozwalały na przyjęcie 120 osób, które pracowały przy ośmiu mikrokomputerach ZX Spectrum i Timex. Do końca lat osiemdziesiątych na zajęciach nauczano obsługi tego sprzętu i trzech języków programowania (Basic, Logo, Pascal) oraz wykorzystywano gry komputerowe. Od początku działalności pod koniec rocznych zajęć organizowano konkursy wiedzy informatycznej dla uczestników, a dla wyróżniających się członków sekcji komputerowej organizowano wycieczkę do Poznania na coroczną wystawę „Infosystem”. W każdym kolejnym roku działalności zajęcia komputerowe cieszyły się dużym powodzeniem i przyjmowano na nie około 120-150 osób, dzieląc je na grupy zróżnicowane pod względem zaawansowania i wieku, gdyż na zajęcia chodzą uczniowie od II klasy szkoły podstawowej do IV szkół średnich.

Pracownią kieruje Małgorzata Gajec, absolwentka zielonogórskiej WSP, a zajęcia prowadzą instruktorzy informatycy. W 1990 roku do pracowni zakupiono pierwszy komputer klasy IBM PC/XT, ale pracowano również na komputerach Commodore, przynoszonych z domu przez uczęszczających do pracowni. W lutym 1991 roku jeden z uczestników zajęć w „Domu Harcerza” brał udział w I Ogólnopolskim Konkursie Grafiki Komputerowej w Bydgoszczy. W trzeciej edycji tego konkursu Andrzej Malinowski otrzymał

wyróżnienie, w czwartej wśród 21 finalistów trzech pochodziło z pracowni komputerowej „Domu Harcerza”, a Krzysztof Cynarski, uczeń Państwowego Liceum Plastycznego reprezentujący „Dom Harcerza” zajął I miejsce i otrzymał nagrodę Ministra Edukacji Narodowej i bydgoskiego kuratora. Ponadto wyróżniona została pracownia informatyczna „Domu Harcerza” za dobre przygotowanie młodzieży do udziału w kolejnych edycjach „Grafkomu”. Grafika komputerowa stała się wiodącą specjalnością pracowni informatycznej.

W 1992/93 roku uznano, iż pracownia wyposażona została w sprzęt o niezłym poziomie, zakupiono bowiem twarde dyski, skaner ręczny, myszki oraz drukarkę laserową. Był to duży krok naprzód w porównaniu z często psującym się sprzętem poprzedniej generacji (ELWRO 800 JUNIOR). Na zajęciach uczono obsługi komputerów klasy IBM, podstawowych komend systemu operacyjnego DOS (nieco później WINDOWS), edytorów tekstu, programów graficznych, tworzenia i obsługi bazy danych i arkusza kalkulacyjnego.

Przez cały okres działalności pracownia komputerowa współpracowała z innymi placówkami oświatowymi (szkołami, przedszkolami) w celu popularyzacji podstawowej wiedzy informatycznej. I tak w roku szkolnym 1986/87 przed południem odbywały się w „Domu Harcerza” zajęcia fakultatywne dla uczniów LO nr 7 i nr 3, a w 1995/96 prowadzono również w godzinach przedpołudniowych zajęcia dla dwóch grup przedszkolnych. Od dwóch lat pracownia komputerowa jest podłączona do Internetu, komputery funkcjonują w sieci Lansmart, a na zajęcia uczęszcza około 150 osób.

Wśród pracowni, które inaugurowały w 1986 r. działalność „Domu Harcerza”, była także **pracownia fotograficzna**. Ponieważ przez pięć pierwszych lat działalności dysponowała ona jedynie małą ciemnią fotograficzną, na zajęcia mogło uczęszczać niewiele osób. Była to przeważnie praca indywidualna w 3-4-osobowych grupach przychodzących do placówki w ciągu całego dnia, nawet w dni świąteczne. W ciągu roku pracowało w sekcji fotograficznej około czterdziestu uczniów, głównie ze szkół średnich, w tym kilkanaście osób ukończyło roczny kurs podstaw fotografowania. Grupa zaawansowana sporządzała dokumentację fotograficzną z działalności „Domu Harcerza”, przygotowywała prace na wystawy tematyczne (np. „Ják powstaje książka”, „Zielonogórskie pomniki” „Pejzaż polski i zima”), uczestniczyła w kilku plenerach, np. w 1989/90 w Kotlinie Kłodzkiej i Pobierowie, w roku następnym w Książu, Siedliszku i Międzyrzeczu. Grupa ta brała również udział w warsztatach organizowanych przez Żagański Pałac Kultury (1991 r.) oraz Domy Kultury z Żar (8-9 VIII 1992) i Berlina (1992 r.). Od roku 1993 zaobserwowano spadek zainteresowania fotografią wśród młodzieży. Zbiegło się to z trzymiesięcznym urlopem instruktora fotografiki; uczestnicy zajęć w pracowni nie pracowali systematycznie mimo poprawy warunków lokalowych (dla potrzeb pracowni wygospodarowano obok ciemni fotograficznej dodat-

kowe pomieszczenie). Dla porównania: w 1988/89 roku członkowie sekcji sporządzali serwis fotograficzny lub brali udział w 55 imprezach i wystawach, a w 1993/94 roku tylko w pięciu. Nastawiono się głównie na sporządzanie dokumentacji fotograficznej „Domu Harcerza” i na zajęcia praktyczno-poznawcze z często zmieniającymi się uczestnikami. W ramach tych zajęć wykonywano zdjęcia w plenerze, a następnie je analizowano.

Jeszcze bardziej „elitarna” pod względem liczby uczestników jest **pracownia modelarska**, do której początkowo uczęszczało rocznie do dwudziestu osób, a w 1995/96 mogło pracować jedynie sześciu zainteresowanych budową modeli latających i historią lotnictwa (choć chętnych było więcej). Do największych osiągnięć prowadzonej przez Zygmunta Janeckiego pracowni należą: zdobywanie rocznie dwóch — trzech licencji sportowych na zawodach modeli latających, zakwalifikowanie się do półfinałów Mistrzostw Polski (1988/89), zdobycie II i IV miejsca na Wojewódzkich Zawodach Modeli Plastikowych w Żarach (1988/89), udział w finałach Mistrzostw Polski Modeli Kosmicznych Rafała Modrzejewskiego i zdobycie przez niego brązowej odznaki sportowej (1988/89). W roku następnym ten sam uczeń uzyskał tytuł pierwszego wicemistrza Polski w klasie młodzików w kategorii rakiet czasowych ze spadochronem. W 1996 r. w Wojewódzkich Zawodach Modeli Latających w Przylepie Łukasz Kotasa zajął I miejsce (w klasie F1 H), a Jacek Olszewski II miejsce (w klasie F1 A, 1/2).

W ramach działu harcerskiego istnieje od 1986 roku **gabinet metodyki harcerskiej**. Głównym jego zadaniem było prowadzenie różnych form pracy instruktazowej i poradnictwo dla drużynowych oraz starszych harcerzy. W pierwszym roku działalności w ramach klubu filmowego „Zuch” organizowano pokazy filmów oświatowych, rysunkowych i animowanych dla najmłodszych, a po nich odbywały się kwizy i konkursy. Zaprezentowano w ten sposób około dwustu filmów, przed publicznością liczącą około 9 tys. widzów. Uczniom klas starszych (VII i VIII) prezentowano filmy o tematyce preorientacji zawodowej. Pod koniec lat osiemdziesiątych Gabinet organizował takie imprezy, jak biesiady harcerskie, prezentacje piosenek żeglarskich i zuchowych, gry i zabawy terenowe. Propozycje te były odpowiedzią na zapotrzebowanie zuchów, harcerzy i instruktorów zielonogórskiej Chorągwi. Gabinet Metodyki Harcerskiej organizował również konsultacje metodyczne w formie warsztatów piosenki harcerskiej dla drużyn zuchowych i harcerskich oraz dla instruktorów z Zielonej Góry, Słońska, Kożuchowa, Wolsztyna i Zbąszynka. Konsultacji takich udzielano także poza siedzibą placówki: korzystały z nich Komendy Hufców w Krośnie Odrzańskim, Trzebiechowie, Ciemnicach, Wolsztynie i Kożuchowie.

Od roku 1988 w ramach pracy Gabinetu Metodyki Harcerskiej we współpracy z Komendą Chorągwi działa w „Domu Harcerza” pod kierunkiem Ireny Sobańskiej Zespół Artystyczny „Chichoty”, założony w 1981 roku w szkole podstawowej nr 2. Corocznie występował on z programami na

impresach estradowych w Zielonej Górze, Żaganu, Trzebiechowie, Lubsku, brał udział (zdobywając nagrody i wyróżnienia) w kolejnych edycjach Festiwalu Kultury Dzieci i Młodzieży w Kielcach oraz w festiwalach międzynarodowych, m. in. w Finlandii, Rosji, Niemczech i Francji. Przy tego typu wyjazdach kierująca zespołem „Chichoty” nawiązała kontakty z podobnymi dziecięcymi i młodzieżowymi zespołami z Petersburga, Berlina i Paryża. Współpraca polegała m. in. na wzajemnych odwiedzinach połączonych z występami i warsztatami oraz na przygotowaniu wspólnego polsko-niemiecko-francuskiego widowiska muzycznego „Burza” opartego na dramacie Szekspira, prezentowanego w sierpniu 1995 r. w Zielonej Górze i Berlinie oraz w kwietniu 1996 r. w Vierzon we Francji.

W „Chichotach” dba się o edukację kulturalną członków, dla których każdego roku organizowano wyjazdy do opery, teatru muzycznego na musicale i rewie, a także o wypoczynek letni i zimowy, organizowany głównie w Trzebiechowie, Świbnej, Wroniawach. Letni i zimowy wypoczynek połączony z realizacją założeń programowych organizowano również dla innych grup twórczych — zespołów tanecznych, chóru, grup plastycznych.

Kolejną pracownią działającą w dziale upowszechniania kultury i sztuki jest **pracownia imprez masowych i sekcji zainteresowań**, organizująca przede wszystkim zajęcia dla dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych oraz zabawy mikołajkowe i karnawałowe dla młodszych klas szkół zielonogórskich. Pracownia imprez masowych organizowała również jednodniowy pobyt uczestnikom wycieczek w okresie ferii z terenu województwa (np. w lutym 1987 r. goszczono w „Domu Harcerza” około sześciuset dzieci z dziesięciu miejscowości).

Ofertą Pracowni dla młodzieży starszych klas szkół podstawowych i szkół średnich był cykl imprez pt. „Prezentacje”, na których swoje umiejętności i dotychczasowe osiągnięcia przedstawiali młodzi twórcy i wykonawcy: muzycy, plastycy, literaci i aktorzy z Zielonej Góry i województwa.

W ramach Pracowni działał od 1987 do 1989 r. Klub Języka Esperanto, od 1988 do dziś sekcja szachowa, w latach 1989 do 1992 r. Szkoła Twórczego Myślenia, prowadzona przez Danutę Konatkiewicz (obecnie dyrektorke Liceum Twórczego Myślenia) oraz w tych samych latach Młodzieżowa Wszechnica Dziennikarska. Klub Esperanto przestał działać z powodu opuszczenia Zielonej Góry przez prowadzącą go instruktorkę. Do największych osiągnięć sekcji szachowej należy zdobycie w 1991 r. VI miejsca w Szachowych Mistrzostwach Polski Juniorek do lat 14 przez Agatę Leple. Należy zwrócić uwagę, iż po likwidacji większości zakładowych klubów i domów kultury (od 1992 r.) „Dom Harcerza” stał się jedynym w Zielonej Górze miejscem pracy sekcji szachowej.

Szkoła Twórczego Myślenia była miejscem spotkań kilkunastu młodych ludzi, których łączyły zainteresowania współczesną kulturą (brali np. udział w Lubuskim Lecie Filmowym Łagów '90), rozwojem swojej osobowości, nauką

(obóz naukowy w Kołobrzegu) i turystyką (obóz wędrowny w sierpniu 1990 r.). Członkowie Wszechnicy Dziennikarskiej poznawali podstawy dziennikarstwa prasowego, radiowego i fotoreportażu, redagując gazetki ścienne, wydając gazetkę „Przecieki”, tworząc dokumentację fotograficzną z imprez organizowanych w „Domu Harcerza” oraz realizując film wideo. Zamieszczali również informacje i artykuły w rubryce „Z harcerskiego kociołka” w „Gazecie Lubuskiej” i w „Świecie Młodych”. Młodzi dziennikarze z przynajmniej dwuletnim stażem w 1991 r. w zielonogórskiej Rozgłośni Polskiego Radia współredagowali dwa programy dla dzieci i młodzieży - „Miś” i „Stefan”. W tym samym czasie, zachowując dużą autonomię (nie stali się bowiem sekcją), spotykali się w „Domu Harcerza” członkowie niezależnej grupy dziennikarskiej wydającej „Gazetę Wyborną” (ukazały się dwa numery) oraz brali udział w spotkaniach dyskusyjnych w ramach „Hyde Parku”.

Epizodyczny charakter miała też praca teatru amatorskiego skupiającego młodzież szkół średnich. Parokrotnie podejmowano próby utworzenia takiej grupy, najczęściej jednak bez powodzenia. Słabością tych przedsięwzięć był brak atrakcyjnej dla młodzieży szkół średnich oferty ze strony osób podejmujących się zorganizowania zespołu. Lepiej radzono sobie z propozycjami dla uczniów młodszych, choć stałego zespołu teatralnego nie utworzono. Warto jednak wspomnieć, iż w roku szkolnym 1992/93 grupa teatralna „Studium na deskach” pod kierunkiem profesjonalnego reżysera Litwinki Danguale Pasyte przygotowała sztukę K. Miłobędzkiej *Bajka o...*, której premiera odbyła się w Teatrze Lubuskim, a dwie dalsze prezentacje miały miejsce w klubie studenckim „Gęba” i w MGOK w Czerwieńsku. Tegoż roku członkowie sekcji uczestniczyli w warsztatach teatralnych w Krakowie, gdzie mieli okazję spotkać się i pracować z artystami z Holandii, Szkocji i Polski. W tym samym czasie „Dom Harcerza” udostępnił pomieszczenia, a instruktor służył pomocą grupie muzyczno-teatralnej „Teatr Pająka”. Zespół przygotował trzy etiudy teatralne: *Nasz świat*, *Życie nic nie warte* i *Nowe życie*, które prezentowane były w ramach „Hyde Parku”.

Kadra „Domu Harcerza”

„Dom Harcerza” zatrudnia pracowników działalności podstawowej, tzn. dyrektora, kierowników działów i instruktorów (czternaście osób na pełnym etacie i 23 zatrudnione w niepełnym wymiarze godzin — dane za rok 1997/98), pracowników umysłowych administracji (trzy osoby) oraz pracowników obsługi - portiera, konserwatora, kierowcę, sprzątaczkę (siedem osób). Na 37 zatrudnionych pracowników działalności podstawowej 26 osób (70%) to absolwenci wyższych uczelni — zielonogórskiej WSP, akademii muzycznych z Poznania i Wrocławia, uczelni plastycznych Wrocławia, Torunia, Krakowa.

Kwalifikacje zawodowe pracowników kultury obejmują określoną wiedzę ogólną i zawodową, umiejętności zawodowe, umiejętności organizowania i usprawniania pracy oraz uzdolnienia i zainteresowania związane z wykonywaną pracą (Kargul 1985, s. 279). Józef Górniewicz zwraca uwagę, iż pracownika domu kultury winna charakteryzować silna motywacja do działania na rzecz innych ludzi oraz zdolność zainteresowania ich własnymi pomysłami (Górniewicz 1990, s. 24). Można stwierdzić, iż „Dom Harcerza” posiada wysoko kwalifikowaną kadrę zawodową, która potrafi zaoferować potencjalnym uczestnikom atrakcyjną ofertę pracy i zabawy.

W sprawozdaniu z działalności za rok 1995/96 wymieniono siedemdziesiąt kół i grup ćwiczeniowych skupiających 783 uczestników. W latach wcześniejszych liczby te były zbliżone. Placówką kieruje od początku jej powstania Marek Musielak, harcmistrz, absolwent historii zielonogórskiej WSP, dobierający takich współpracowników, którzy przede wszystkim umieją zaproponować atrakcyjną dla odbiorcy ofertę zajęć, są przy tym odpowiedzialni i profesjonalnie przygotowani do pracy z dziećmi i młodzieżą.

Młodzieżowy Dom Kultury „Dom Harcerza” jest instytucją prężnie działającą, która trwale wpisała się w lokalny układ kultury, placówką zaspokajającą przede wszystkim potrzeby aktywnych form uczestnictwa w kulturze dzieci i młodzieży Zielonej Góry. Aktywność amatorska niektórych uczestników zajęć jest kontynuowana przez nich w działalności profesjonalnej — muzycznej, plastycznej, komputerowej. „Dom Harcerza” spełnia również funkcje instytucji ponadlokalnej poprzez współpracę z instytucjami regionu (w Gubinie, Sulechowie, Żarach), tworzenie warunków do przeprowadzania eliminacji konkursów plastycznych i muzycznych na szczeblu województwa oraz prezentowanie na zewnątrz, w kraju i za granicą propozycji artystycznych powstających w jego pracowniach i sekcjach.

LITERATURA

- DYŚKO D., Projekt idealny i jego realizacja w działalności domu kultury, [w:] Twórcze projektowanie działalności domów kultury, red. J. Szmagański, Warszawa 1987.
- GÓRNIIEWICZ J., Idea integracji społecznej w działalności domów kultury, [w:] Dom kultury w środowisku, Materiały z sesji naukowo-metodycznej Antonin, 24-26 listopada 1989, red. A. W. Nocuń, Warszawa 1990.
- KARGUL J., Pracownik kulturalno-oświatowy, [w:] Podstawy działalności kulturalno-oświatowej, red. D. Jankowski, J. Kargul, F. Kowalewski, Warszawa 1985.
- , Z teoretycznych problemów pracy kulturalno-oświatowej, Warszawa 1986.
- STRAK M., Kultura. Polska reforma gospodarcza, Warszawa 1984.

Ewa Narkiewicz-Niedbalec

TÄTIGKEIT UND FUNKTIONEN DES „PFADFINDERHAUSES” Zusammenfassung

Der Artikel stellt die elfjährige Geschichte des Jugendkulturhauses „Pfadfinderhaus“ dar. Diese Institution ist ein durch das Bildungs- und Erziehungskuratorium finanziertes Kulturhaus mit mehreren Funktionen. Sein Angebot richtet es hauptsächlich an die Schüler der Grund- und Oberschulen in Zielona Góra (Grünberg), und nicht nur, wie der Name suggerieren kann, an die Pfadfinder. Der Name „Dom Harcerza“ ist mit den Pfadfindern verbunden, denn der Bau eines Jugendkulturhauses ist vor Jahren eben durch die Pfadfinderorganisation aus Zielona Góra initiiert worden. Bis heute funktioniert in dem „Pfadfinderhaus“ eine Werkstatt der Pfadfinder-methodik, aber sie besticht als eine der vielen, neben den Tanz-, Chor-, Musik-, Kunst-, Schneider- und Weber-, Computer-, Foto-, Modell-, Schach- und Astronomiewerkstätten. In dem Artikel wurden jede von den obengenannten Werkstätten dargestellt, d.h. ihr Profil, Basis, über die sie verfügt, die leitenden Instrukturen sowie die wichtigsten von den bisherigen Erfolgen. In dem „Pfadfinderhaus“ nehmen jedes Jahr ca. 600-700 Jugendliche an ständigem Unterricht teil, und in den Winterferien kommen hier auch viele gelegentlich. Die Institution arbeitet mit dem Kulturhaus aus Lubmin in Deutschland sowie durch die singend-tanzende Pfadfinderband „Chichoty“ mit ähnlichen Bands aus Petersburg, Berlin und Paris zusammen. Viele Unterrichtsteilnehmer des „Pfadfinderhauses“ erzielten bedeutende Erfolge an den Übersichten des Kinder- und Jugendschaffens, an den Festivals und Kunstwettbewerben.